

Drakprojektet

**Projektägare: Sensus region Uppsala-Härnösand
med stöd till förstudien av Region Gävleborg**

Sammanfattning

I slutet av 2014 ansökte och beviljades Sensus region Uppsala-Härnösand projektmedel av Region Gävleborg, för att genomföra en förstudie. Förstudien ingår som ett viktigt steg i initieringsfasen av Drakprojektet. Målet med Drakprojektet är att hitta nya sätt att nå ut till personer i utanförskap genom att bygga ut det digitala lärandet och det kulturella samt sociala utbytet och samtidigt öka den digitala tillgängligheten för invånare i Gävleborg.

Förstudiens inleddes våren 2015 och dess syfte var att undersöka förutsättningarna för Drakprojektet i Gävleborgs län. Målet var att identifiera och kartlägga projektets målgrupp, intressenter och potentiella samarbetspartners. Vidare var målet att initiera, planera, genomföra och utvärdera en pilotstudiecirkel med den aktuella målgruppen.

Den sammanfattande slutsatsen utifrån resultat och analys är att goda förutsättningar för Drakprojektet existerar i mycket hög grad. Målgrupp, intressenter och potentiella samarbetspartners är identifierade och kartlagda. Pilotstudiecirkeln gav många lärdomar, dels för projektet som helhet och dels för kvalitetssäkringen av framtida studiecirkel. Mot den inledande bakgrunden så kan man konstatera att de som deltog i pilotstudiecirkeln var unga vuxna, både kvinnor och män inom hela åldersspannet för definitionen, främst från länets mindre och mest utsatta kommuner vad det gäller arbetslöshet och sjukskrivningar. Utifrån denna information, samt information från intervjuer med intressenter och potentiella samarbetspartner så bekräftades den behovs- och nyttobild som fanns under initieringsfasen av förstudien.

Vidare visade förstudien att det inte kan understrykas nog att arbetet med att leda och administrera ett projekt av denna karaktär, att driva en studiecirkel för denna målgrupp, samt att utveckla en innovativ digital plattform online, är mycket resurskrävande. Därför så är väl tilltagna personalresurser en förutsättning för att Drakprojektet ska bli så framgångsrikt som möjligt.

Drakprojektet bör därför utifrån förstudien anses vara en välkommen angelägenhet i länet och tillhöriga medel bör därför sökas för att projektet ska kunna genomföras och kvalitetssäkras. Samtliga personer som projektsamordnaren interagerade med var enkom positiva till förstudien och vill gärna se att Drakprojektet realiserar.

Maria Dahlström, projektsamordnare
Juni 2015

Nyckelord: *Hikikomori, Gävleborg, folkbildning, socialt utanförskap, social inkludering, hälsofrämjande, digital delaktighet, psykisk ohälsa, studiecirkel, social fobi, digital inföding*

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Förstudien	5
1.1.1 Avgränsningar.....	5
2. Bakgrund	7
2.1 Idébärare - Sensus	7
2.1.1 Tidigare initiativ.....	8
2.2 Social fobi - Hikikomori	8
2.3 Digital delaktighet vs social digitalisering.....	9
2.3.1 Digitala infödingar	9
3. Metod	10
3.1 Datainsamling.....	10
3.2 Identifiering och kartläggning.....	10
3.2.1 Intressenter och potentiella samarbetspartners.....	10
3.2.2 Målgrupp.....	11
3.3 Initiering, planering, genomförande och utvärdering av pilotstudiecirkeln	11
3.3.1 Genomförande	12
3.3.2 Att nå ut - att nå fram	13
3.3.3 Utvärdering.....	14
4. Resultat	14
4.1 Identifiering och kartläggning.....	14
4.1.1 Intressenter och potentiella samarbetspartners.....	14
4.1.2 Målgruppen.....	14
4.2 Initiering, planering, genomförande och utvärdering av pilotstudiecirkeln	15
4.2.1 Utvärdering av pilotstudiecirkeln.....	18
5. Analys	19
5.1 Målgruppsanalys	19
5.2 Omvärldsanalys - PEST	19
5.2.1 Politiska faktorer.....	19
5.2.2 Ekonomiska faktorer	23
5.2.3 Sociala och kulturella faktorer.....	23
5.2.4 Teknologiska faktorer	24
6. Slutsats och rekommendation	24
6.1 Slutsats.....	24
6.2 Rekommendation	25
7. Framtiden	26
7.1 Projektplan.....	26

1. Inledning

Forskning visar att unga vuxna mår allt sämre. En artikel på sajten SVT Nyheter den 6 juni 2014 rapporterar om att Sven Bremberg, docent i socialmedicin vid Karolinska institutet och en av Sveriges ledande experter på ungas psykiska hälsa, konstaterat att inget annat land har haft en så kraftig ökning av ungas psykiska besvär, och inget annat land har haft en så kraftig försämring av de ungas arbetsmarknad.

”Tuffare arbetsmarknad, hårdare utbildningskrav, en betydligt längre övergångsperiod från skola till arbete, samt att många unga har svårt att hantera dagens alla valmöjligheter, har skapat växande klyftor i samhället vilket direkt påverkar den ökande psykiska ohälsan bland unga. De senaste två decennierna har förekomsten av psykiska problem fördubblats eller trefaldigats”.¹

Idag finns projekt och mottagningar runtom i landet för personer som av olika anledningar lever i någon form av utanförskap eller drar sig undan sociala sammanhang. Det finns ett flertal verksamheter som syftar till att bryta isoleringen för dessa personer och att erbjuda en mötesplats, men inte i kombination med en innovativ metod för folkbildning via digital delaktighet.

Sensus region Uppsala-Härnösand har mot denna bakgrund initierat Drakprojektet. Projektet kan ses som ett komplement och en bro till ovan beskrivna verksamheter. Tanken är att vissa av de personer som drar sig för att delta i det sociala livet kanske bäst kan bli hjälpta genom att bli mötta på halva vägen, genom att möjlighet ges att delta i sociala och kulturella aktiviteter, men på den plats där de själva känner sig trygga, vilket ofta är i hemmet.

Målet med Drakprojektet är att hitta nya sätt att nå ut till personer i utanförskap genom att bygga ut det digitala lärandet och det kulturella samt sociala utbytet. Samtidigt söker projektet öka den digitala tillgängligheten för invånare i Gävleborg. Detta genom att lägga grunden till en metod som kan bli en plattform för digital tillgänglighet, lärande och gemenskap i form av studiecirkel på nätet.

Då metoden dokumenteras och utvärderas löpande kommer resultatet också att kunna spridas vidare vilket i sin tur sprider effekterna av Drakprojektet och minskar arbetsinsatsen om projektet ska startas upp på fler platser. Drakprojektet har således möjligheten att både minska utanförskapet hos målgruppen genom folkbildning, men också att öka den samhälleliga och sociala tillgängligheten för personerna som deltar. Detta kan i sin tur förbättra folkhälsan i länet och i en förlängning även på andra platser. Målet utgörs därmed av såväl processen som resultatet och effekterna av projektet.

---

¹ <http://www.svt.se/nyheter/vetenskap/tredubblad-psykisk-ohalsa-bland-unga>

1.1 Förstudien

I slutet av 2014 ansökte och beviljades Sensus region Uppsala-Härnösand projektmedel av Region Gävleborg, för att genomföra en förstudie. Förstudien ingår som ett viktigt steg i initieringsfasen av Drakprojektet. Förstudiens inleddes i januari 2015.

Syftet med förstudien var att undersöka förutsättningarna för att i Gävleborgs län genomföra ett projekt som bidrar till att bryta utanförskapet hos unga vuxna som av olika anledningar drar sig undan sociala sammanhang.

För att realisera syftet så har förstudiens mål bestått i att

1. identifiera och kartlägga projektets målgrupp, intressenter och potentiella samarbetspartners i Gävleborgs län
2. initiera, planera, genomföra och utvärdera en pilotstudiecirkel med den aktuella målgruppen under våren 2015

För detta ändamål anställdes en projektsamordnare/cirkelledare på 25 % under perioden januari-juni 2015.

1.1.1 Avgränsningar

Förstudien koncentrerades till Gävleborgs län. Dels på grund av att denna region geografiskt ligger inom huvudmannens verksamhetsområde, dels på grund av att Gävleborgs län brottas med en hög nivå av arbetslöshet bland unga vuxna, särskilt bland dem som har någon typ av funktionsnedsättning. Detta konstateras bland annat i Arbetsförmedlingens *Prognos för arbetsmarknaden 2015-2016: Arbetsmarknadsutsikterna våren 2015 Gävleborgs län.*²

”Gävleborgs län står inför stora utmaningar. Allmänt känt är att länet har landets högsta arbetslöshet och lägsta utbildningsnivå.”

”Gävleborg hade landets högsta arbetslöshet i genomsnitt under halvåret oktober 2014 till mars 2015. [---]. Gävleborg hade även den näst högsta ungdomsarbetslösheten (18–24 år).”

”Ungdomsarbetslösheten är mycket omskriven och omdebatterad. Arbetslösheten bland unga 18–24 år är fortsatt hög trots en kontinuerlig minskning. Arbetsförmedlingen brukar hävda att det inte är ungdomar som har en fullföljd gymnasieutbildning som utgör det största problemet. Tittar man istället på ungdomar med enbart förgymnasial utbildning så är arbetslösheten nästan dubbelt så hög för dem jämfört med dem som har en gymnasial utbildning. Dessa ungdomar förtjänar mer fokus än ungdomar generellt.”

2

<http://www.arbetsformedlingen.se/download/18.71475a6414dd5d0d2a223a8/1433851945801/Prognos+Gävleborg+v15.pdf>

Prognosen visar vidare att drygt var fjärde person 18-24 år i Gävleborgs län är arbetslös. Störst antal arbetslösa ungdomar i denna grupp finns i Hofors, Bollnäs och Sandviken. Arbetslösa ungdomar i länet finns, inte lika många men ändå en betydande siffra, i de större städerna Gävle och Hudiksvall.

Vidare rapporteras att det finns en koppling mellan arbetslöshet och psykisk ohälsa bland unga vuxna. I en underlagsrapport från Socialstyrelsen 2013, om psykisk ohälsa bland unga, så konstateras följande:

”Numera har lågutbildade unga vuxna mycket sämre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden än deras jämnåriga med längre utbildningar. För dem som också har en långvarig eller bestående psykisk sjukdom är det antagligen ännu svårare att få arbete.”

”Mellan åren 1994 och 2006 mer än fördubblades andelen unga vuxna i åldern 16–29 år som uppger svår oro, ängslan och ångest, från 2 procent till drygt 5. Även lättare oro ökade betydligt.”

”Upplevelser av svår oro och ängslan i unga år medför alltså starkt förhöjda risker för död, vård på sjukhus, psykisk sjukdom och självmordsförsök.”

”Psykiskt sjuka kan ha svårt med relationer då sjukdomen kan göra att man exempelvis inte vill ha kontakter med andra.”

”Det är statistiskt säkerställt att besvären i unga år avsevärt ökar risken för att i vuxen ålder försörja sig på sjuk- eller aktivitetsersättning eller vara i behov av ekonomiskt bistånd.”

”Det finns all anledning att ta känslor av oro, ängslan och ångest bland ungdomar på största allvar, inte minst eftersom andelen ungdomar med dessa besvär har ökat.”

”En bidragande faktor är sannolikt att fler ungdomar än i början på 1990-talet varken arbetar eller studerar. Det verkar finnas ett samband mellan att ha ett arbete eller utbildning och god psykisk hälsa. Följden av den nu ökade psykiska ohälsan inom ungdomsgruppen kan bli att dagens höga arbetslöshet bland ungdomar riskerar att växa eftersom psykisk sjukdom gör det svårare att ta sig in på arbetsmarknaden.”³

Statistiska centralbyrån (SCB) konstaterar i artikeln ”Dålig hälsa bland unga arbetslösa” i tidskriften *Välfärd*, nr 4 från 2009, med utgångspunkt från Folkhälsoinstitutets *Nationella folkhälsoenkäten*

”Ohälsa kan hindra en person att arbeta och det kan även minska sociala kontakter. När det gäller socialt deltagande, till exempel att delta i en studiecirkel, religiös sammankomst eller liknande är det en större andel unga arbetslösa än unga yrkesarbetande som har ett lågt socialt deltagande. Var femte ung arbetslös saknar en nära vän att dela sina känslor med och anförtra sig åt medan det är hälften så vanligt bland unga yrkesarbetande. Sociala relationer och socialt deltagande har en hälsofrämjande effekt. Exempelvis uppger fler ett bra hälsotillstånd om de är socialt deltagande. En ökning av det sociala deltagandet skulle därför kunna minska ohälsan hos de unga

³ <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19109/2013-5-43.pdf>

arbetslösa. Det kan också förklara varför unga yrkesarbetande har bättre hälsa då de på sin arbetsplats har ett naturligt socialt nätverk.”⁴

Mot denna bakgrund så fokuserades Drakprojektets förstudie på unga vuxna ⁵ (16-29 år) med psykisk ohälsa, även om projektet inte utesluter att andra ålderskategorier så som barn och vuxna med stor sannolikhet skulle kunna dra nytta av projektet.

2. Bakgrund

2.1 Idébärare - Sensus

Sensus studieförbund erbjuder mötesplatser för lärande, upplevelser och gemenskap och har ett brett utbud av kurser och utbildningar över hela landet. Därtill har Sensus över 30 000 kulturprogram varje år. Sensus har verksamhet över hela landet och den spänner över många områden såsom dans, teater och musik till samtalsgrupper, ledarutveckling och yrkesutbildningar.

Sensus är ett studieförbund som lyfter fram livsfrågor, mångfald och globala frågor. Sensus region Uppsala-Härnösand fokuserar särskilt på mångfaldsfrågor och söker bredda dess verksamhet inom folkhälsoområdet i allmänhet och inom psykisk ohälsa i synnerhet. I Uppsala har Sensus etablerat flera samarbeten på kommunal nivå såväl som med landstinget och brukarorganisationer. Sensus samarbetar exempelvis med kommunens Träffpunkt Tinget där Sensus driver olika studiecirkel bland annat kring material som är framtagna av Sensus tillsammans med NSPH (Nationell samverkan för Psykisk Hälsa) och som riktar sig till människor med egen erfarenhet av psykisk ohälsa.

Under 2014 påbörjades samarbeten i Gävleborg med Qvinnokällan (tidigare QvinnoQulan), en verksamhet som riktar sig till kvinnor som lever eller har levt i utsatthet. Ytterligare ett exempel på Sensus samarbeten är det med RFHL, ett förbund av föreningar och medborgare som tillsammans verkar för ett samhälle utan missbruk och beroende.

Sensus söker bidra ytterligare till folkhälsoarbetet i Gävleborg, på olika områden och nivåer, och vill även fortsatt utgöra en resurs i detta betydelsefulla arbete.

---

⁴ http://www.scb.se/statistik/publikationer/le0001_2009k04_ti_03_a05ti0904.pdf

⁵ Det finns ingen generell definition av begreppet ”ung vuxen”, men till exempel Socialstyrelsen använder åldersspannet 16-29 år, med underkategorierna 16-19 år, 20-24 år samt 25-29 år.

2.1.1 Tidigare initiativ

Redan under hösten 2011 startade Sensus region Uppsala-Härnösand en pilotstudiecirkel online med fokus på filmvisning. Cirkeln bedrevs under namnet *Filmrummet* och den utgjorde huvuddelen i det som då var en förklaga till Drakprojektet. Cirkelns geografiska utgångspunkt var Uppsala län och genomfördes i samarbete med Uppsala kommun och Uppsala läns landsting. Resultatet av denna åtta veckor långa studiecirkel påvisade att det är svårt att rekrytera deltagare till denna typ av cirkel, och att lösningen på detta är att lära känna målgruppen bättre. Detta kräver att man identifierar och kartlägger målgrupp och intressenter, samt undersöker hur man når dessa på bästa sätt.

2.2 Social fobi - Hikikomori

"Social fobi är den vanligaste ångestformen och debuterar ofta tidigt i livet. Problematiken anses bero på en kombination av medfödd sårbarhet och negativa erfarenheter i livet. Det är inte ovanligt att någon av en socialfobikers föräldrar eller släktingar också lider av social fobi. Förutom den biologiska ärftligheten så kan den sociala fobin givetvis också ärvas genom så kallad "observationsinlärning". Barnet ser hur föräldrar eller andra vuxna förebilder beter sig i olika situationer och "härmar" sedan efter. Om föräldrarna blir osäkra i andra människors sällskap och drar sig undan sociala situationer, kan barnet också få svårt för att hantera sitt sociala liv, både tidigt och senare i livet. Även när det gäller social fobi spelar förstås stress en viktig roll. Ju mer pressad din livssituation är, desto mer ångest kan framkallas."⁶

Hikikomori ⁷ är ett japanskt begrepp som betyder "att dra sig undan", alternativt den som stänger sig inne. Begreppet myntades i samband med att en japansk psykiater, under tidigt 1990-tal, uppmärksammade detta på många sätt nya beteende hos sina yngre patienter. Strax innan patienterna blev vuxna så vände dessa plötsligt ryggen åt samhällets krav och isolerade sig hemma i stället för att ta klivet ut i vuxenvärlden och bygga upp ett självständigt liv.

Det japanska fenomenet har i ett flertal sammanhang de senaste åren kopplats till den psykosociala situation bland unga vuxna som råder i Sverige. Ett exempel på detta är begreppet hemmasittare. Bland annat en artikelserie, på temat hemmasittare, hösten 2014 i Svenska Dagbladet, tar upp fenomenet hikikomori.

"Hemmasittare är barn och unga som vill gå i skolan, men inte vågar/kan förmå sig, snarare än de som vågar men inte vill [...] Hemmasittande barn och unga är ett växande problem i skolvärlden och inom andra myndigheter och instanser som arbetar med ungdomar."⁸

⁶ <http://www.angest.se/riks/node/5>

⁷ <https://sv.wikipedia.org/wiki/Hikikomori>

⁸ <http://www.hemmasittare.se>

2.3 Digital delaktighet vs social digitalisering

Folkbildningsrådet genomförde under 2014 ett rådslag för att diskutera vad som kan stärka den digitala utvecklingen inom folkbildningen. Digital delaktighet blir alltmer en förutsättning för att kunna utöva medborgarskapet i samhället. Samtidigt befinner sig den aktuella målgruppen för Drakprojektet inom det åldersspann som räknas som "digitala infödingar" och har därmed ett betydande försprång gentemot en äldre målgrupp vad det gäller digital kompetens och deltagande på nätet. Ungdomar och unga vuxna både etablerar och underhåller sociala kontakter via nätet, varpå dator-, smartphone-, och internetanvändande är lika naturligt som all annan typ av mer traditionell kommunikation.

Drakprojektet handlar därför inte om att öka en specifik målgrupps kompetens kring internet som digitalt kommunikationsverktyg, utan snarare om att öka kompetensen kring hur hälsofrämjande studiecirkel kan nyttja modern användarorienterad teknik för en redan digitalt högfungerande målgrupp.

2.3.1 Digitala infödingar

"Begreppen digital inföding (digital native på engelska) och digital immigrant syftar till när vi på allvar började konsumera modern teknik och framförallt – internet. Digitala infödingar är de som växte upp med tekniken nära till hands. De har inte levt i en värld utan internet. [...] En sajt som är långsammare, svårare att använda eller sämre på något sätt kommer att upplevas som dålig. [...] Den yngre generationen bryr sig inte om hur tekniken och tjänsterna fungerar i samma utsträckning som äldre teknikanvändare. [...] Om en app eller hemsida inte fungerar som förväntat provar man något annat. [...] Att skapa bra användarupplevelser för den yngre generationen ställer högre krav. Manualer kommer inte att läsas, utan produkterna måste vara självförklarande och intuitiva. Man måste också hålla saker enkelt för att inte tappa deras uppmärksamhet. Av samma anledning ska man också försöka använda mindre text och fler bilder."⁹

Maria Carling diskuterar de digitala infödda i SvD 2009.

"Är du född före 1982 sorteras du som invandrare. Födda senare än 1982 har vuxit upp med datorer och kvalar därmed in som infödingar. [...] Infödingarna lever hela sitt arbets- och privatliv i de sociala medierna. De kommunicerar konstant. Vet hela tiden var de har både polarna och chefen. Twitter berättar vad alla gör just nu. De länkar bra texter och filmer, användbar information, roliga grejer. You name it. De har redan skickat länken vidare i nätverket innan invandraren hinner säga klick. Att vara offline är en social risk för infödingen."¹⁰

⁹ <http://uxd.nu/2014/08/06/digitala-infodingar/>

¹⁰ <http://blog.svd.se/idagbloggen/2009/04/08/ar-du-digital-invandrare-eller-infoding/>

3. Metod

3.1 Datainsamling

Triangulering tillämpades som metod för förstudiens datainsamling, i den meningen att flera olika datainsamlingsmetoder tillämpades för att kunna få en bättre bild av målgruppen, dess intressenter och potentiella samarbetspartners; via deltagarenkäter, intervjuer med intressenter och potentiella samarbetspartners, samt inläsning av aktuell forskning.

3.2 Identifiering och kartläggning

3.2.1 Intressenter och potentiella samarbetspartners

Studien inleddes med att identifiera och kartlägga vilka intressenter och potentiella samarbetspartners inom länets kommuner, regionen och på riksnivå som arbetar med frågor som på olika sätt har fokus på unga vuxna med psykiska funktionshinder. Vidare undersöktes både permanenta samt tillfälliga verksamheter och projekt, både inom offentlig och ideell sektor. Fokus lades på att kontaktpersoner som inom sin profession verkar inom olika samhällstjänster; till exempel medarbetare inom barn- och ungdomspsykiatri, allmänpsykiatri, socialtjänst, Arbetsförmedling, Försäkringskassa, skolhälsa, bibliotek, fritidsgård och ungdomsmottagning. Ett viktigt arbete bestod i att hitta sammanhang där dessa samverkar. Även ideella organisationer och föreningar såsom olika brukar-, stöd- och anhörigföreningar kontaktades.

Kontakten bestod i ett första skede av ett mejl som informerade om pågående förstudie och projekt. I ett andra skede följdes detta mejl upp med en telefonkontakt. Beroende på personens intresse och möjlighet till engagemang så bokades tid för ett samtal kring identifiering och kartläggning av målgruppen och projektet. Ett urval samtal mynnade ut i semi-strukturerade intervjuer.

Dessa frågor användes som stöd i kontakten med intressenter och potentiella samarbetspartners:

- Vilka samarbetspartners kan dra nytta av detta projekt i enlighet med dessas uppdrag och mål med sin verksamhet?
- Hur är dessa samarbetspartners representerade i länet?
- Vilka verksamheter bedriver de som kan kopplas till projektet?
- Hur når vi dessa intressenter och potentiella samarbetspartners på bästa sätt?
- Hur får vi dessa samarbetspartners att bli delaktiga i och stödja projektet?
- Hur skapar vi kontinuitet gällande olika typer av samarbeten i projektet? Hur kan vi arbeta med ständig förbättring av projektet i samverkan med projektets intressenter och samarbetspartners?

- Hur mäter vi om identifieringen och kartläggningen av intressenter och samarbetspartners varit framgångsrik?

3.2.2 Målgrupp

Därefter påbörjades identifieringen och kartläggningen av målgruppen. Detta mot bakgrund av de semi-strukturerade intervjuer som genomförts med ett urval intressenter/potentiella samarbetspartners.

Dessa frågor användes som stöd i arbetet med att identifiera och kartlägga målgruppen:

- Vilka individer och grupper skulle kunna dra nytta av detta projekt?
- Var finns dessa individer och grupper i länet?
- Hur når vi dem? Vilka kanaler kan vi använda? Hur får vi dessa personer att bli intresserade av projektets verksamhet?
- Vilket budskap vill vi nå ut med? Hur formulerar vi detta budskap så att tilltalet inte stöter bort potentiella deltagare?
- Hur får vi målgruppen att bli delaktiga och engagerade i projektets verksamhet? Vilken typ av digital teknik stödjer ett användarcentrerat perspektiv?
- Hur mäter vi om identifieringen och kartläggningen av målgruppen varit framgångsrik?
- Hur tar vi tillvara på de lärdomar som vi genom arbetet med pilotstudiecirkeln?
- Hur kan vi använda dessa lärdomar i arbetet med ständig förbättring av projektets framtida studiecirklar?

3.3 Initiering, planering, genomförande och utvärdering av pilotstudiecirkeln

Planeringen bestod i att utveckla en metod för att genomföra och utvärdera pilotstudiecirkeln. Den framtagna metoden utgick från agil projektledning.

”Grundtankarna bakom agil systemutveckling bygger på att göra kunden/användaren nöjd med det som utvecklas genom ett mycket nära samarbete under hela utvecklingstiden med täta och regelbundna möten.”¹¹

Fokus låg på användarupplevelsen (så kallad UX - User Experience), då tanken är att upplevelsen till stor del är avgörande för deltagarnas engagemang. Detta är av stor vikt i Drakprojektet i samband med att målgruppsanpassad digital plattform utvecklas.

”User Experience har nästan lika många betydelser som det finns personer som pratar om det. För oss är User Experience eller UX som det ofta förkortas, en strategi, ett vägval där man hela tiden fokuserar på användarupplevelsen när man formar sin webb och funktioner runt omkring.”¹²

Förutom det ovan beskrivna användarfokuserade samspelet, gällande utveckling av den

¹¹ https://sv.wikipedia.org/wiki/Agil_systemutveckling

¹² <http://ridgestreet.se/ux>

tekniska plattformen, mellan cirkelledare och pilotcirkeldeltagare, så lades även stort fokus på användarupplevelsen när det gäller pilotstudiecirkelns struktur och innehåll.

”Studiecirkeln som metod har funnits i över hundra år och kännetecknas av det fysiska mötet, att lära sig tillsammans i en liten grupp och är deltagarstyrt. Hand i hand med samhällets förändringar och nätets allt större betydelse i vår vardag, har nya alternativa mötesplatser dykt upp och genom detta har vi fått nya möjligheter att även erbjuda studiecirkel på nätet.”¹³

3.3.1 Genomförande

Pilotstudiecirkelns struktur var till det yttre en traditionell studiecirkel; den var tidsatt på ett visst antal veckor, med ett visst antal deltagare, den utgick från ett bestämt ämne/tema, innehållet bestämdes till stor del av cirkelledare och deltagare tillsammans. Det var vidare tydligt vilket målet var för cirkeln och att tillvägagångssättet för att nå målet var processinriktat.

Det som skilde pilotstudiecirkeln från en traditionell studiecirkel var att deltagaren inte behövde uppge personnummer eller fullständigt namn, och att det var tydligt att det aktiva deltagandets frekvens var upp till deltagaren själv beroende på dennes mående vecka till vecka. Detta för att inte ställa ytterligare krav på en redan utsatt målgrupp, utan istället locka till aktivt deltagande genom frivilliga, öppna, kreativa och lustfyllda uppgifter styrda av deltagarna gemensamt. Stor tydlighet lades från start på att pilotstudiecirkeln skulle ha en positiv, tillåtande och respektfull karaktär när det gällde kommunikation i gruppen. Inspirationen kom delvis av Anita Nordzells forskning om hur man bedriver samtal i studiecirkel¹⁴. Utöver denna inspiration så studerades Region Gävleborgs publikation *Goda råd för ett bra bemötande*¹⁵. Dessa råd utgår från Region Gävleborgs handikappolitiska policy och handlingsprogram, i samverkan med kommunerna och handikappörelsen.

I den kan man läsa

”Ett bra bemötande handlar om att visa respekt för en annan människa. Mänsklig värme och omtanke räcker långt. Men ibland kan det behövas tid och särskild kunskap för att agera på ett bra sätt. Bemötande har många dimensioner. I mötet med personer med funktionsnedsättningar kan det vara små detaljer som avgör om bemötandet blir bra. Det är en mänsklig rättighet att få leva i ett tillgängligt samhälle och att inte bli diskriminerad. Det handlar om att alla ska bli respekterade fullt ut för den man är och för sina upplevelser.”

Vidare så inorporerades den innovativa förändringsmetoden *Appreciative Inquiry* i upplägget. Denna metod används ofta inom organisationsutveckling, men går med fördel att använda även i sammanhang som detta.

¹³ <http://flexikon.folkbildning.net/flexibla-metoder/studiecirkel/>

¹⁴ <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:582989/FULLTEXT01.pdf>

¹⁵ http://www.regiongavleborg.se/Global/Landstinget_A-O/Ledning_och_verksamhetsstod/Utveckling/lanshandikappkonsulenten/goda_rad_for_ett_bra_bemotande.pdf

"Appreciative Inquiry (ung. uppskattande fråga/undersökning på svenska) är både ett synsätt och en förändringsmetod som fokuserar på styrkor. Traditionella förändringsmetoder, liksom en del av oss människor, har en tendens att fokusera på problemen och hur dessa problem ska lösas, undvikas och förebyggas. Appreciative Inquiry tar i stället sin utgångspunkt i det som fungerar allra bäst och bygger vidare därifrån. Det betyder inte att problem negligeras, utan söker även bakom varje problem efter en önskan om hur det skulle kunna vara. Och det är i denna vision om det önskvärda läget som Appreciative Inquiry har sin källa till energi och kraft. När vi kommer i kontakt med våra egna och andras styrkor och potential bygger vi hopp, stolthet och ökat självförtroende som skapar motivation och uthållighet."¹⁶

Stor vikt lades vid att cirkeldeltagarna skulle känna att starten blev bra, genom att inleda med att fråga hur de olika deltagarna fick höra talas om cirkeln. Tanken var att man skulle börja med något annat än själva studiematerialet så att man skulle lära känna varandra innan man började själva cirkeln. Projektsamordnaren/cirkelledaren upplevde att förutsättningen för att det skulle bli en bra cirkel hängde mycket på dynamiken i gruppen, deltagarnas förtroende för cirkelledaren och varandra, det vill säga hur bra man trivdes tillsammans.

Studiematerialet var i övrigt ett relativt oskrivet blad för pilotstudiecirkelns deltagare, då innehållet utformades organiskt under hela pilotstudiecirkelns gång. I huvudsak utgick materialet från deltagarnas allmänintresse för kultur (som även annonserades i marknadsföringen av pilotstudiecirkeln) och den psykosocialt präglade dikotomin leva/överleva. Studiematerialet hade vidare stort fokus på självreflektion, genom att till exempel den litteratur, konst, musik och film som diskuterades knöt an till social fobi genom att hämta material från dessa kulturuttryck. Pilotstudiecirkeln kunde därför i viss mening fungera som en form av hjälp till självhjälp. Cirkelledarens roll var att försöka få igång samtal kring de olika "uppgifter" som introducerades varje vecka, samt att se till att alla som ville kom till tals, genom att föregå med gott exempel för hur man arbetar med uppskattande frågor (Appreciative Inquiry).

Det var viktigt att under hela pilotstudiecirkelperioden understryka att även om det handlar om en form av självreflektion så är det en studiecirkel och ingen typ av gruppterapi. Vidare att cirkelledaren inte är terapeut, liksom att deltagarna är där på sina egna villkor.

3.3.2 Att nå ut - att nå fram

Olika riktade kanaler valdes för att informera och marknadsföra pilotstudiecirkeln gentemot dels målgrupp, och dels intressenter samt potentiella samarbetspartners. Information om/marknadsföring av pilotstudiecirkeln fokuserades i huvudsak till webbsida, sociala medier och trycksak.

- En grafisk profil inklusive logotyp för Drakprojektet togs fram.
- Webbsidan www.drakprojektet.nu startades i januari 2015.
- Facebook-sida www.facebook.com/drakprojektet och Twitterkonto www.twitter.com/drakprojektet upprättades i januari 2015.
- Trycksak (ett vykort med information om pilotstudiecirkeln med hänvisning till webbsida, Facebook och Twitter), trycktes i en upplaga på 1500, och distribuerades i hela länet under februari-mars 2015.
- Ett pressmeddelande skickades ut till lokalpress i länet, pressmeddelandet gick även att hämta på webbsidan tillsammans med pressbilder

¹⁶ <http://www.coachpool.se/getfile.ashx?cid=122230&cc=4&refid=3>

Via webbsidan kunde man få utförlig information om projektet, förstudien och studiecirkeln. Man kunde även via ett formulär ange om man ville ha mer information eller anmäla sig till studiecirkeln. Via Facebook och Twitter så länkades man vidare till denna sida.

3.3.3 Utvärdering

Pilotstudiecirkeln utvärderades efter varje "uppgift" genom PDSA-cykeln (Plan - Do - Study - Act), varje vecka under hela perioden. Pilotstudiecirkeln avslutades med en deltagarenkät för att utvärdera hela våren. Enkäten förlades till webben och bestod av tio attitydsfrågor. Svaren angavs på femgradig skala, med möjlighet till fördjupande kommentar från deltagaren.

4. Resultat

4.1 Identifiering och kartläggning

4.1.1 Intressenter och potentiella samarbetspartners

10 personer svarade på det mejl som skickades ut till totalt 100 personer.

På de 1500 trycksaker som distribuerades med fokus på studiecirkeln, så var det fem personer i gruppen intressenter/potentiella samarbetspartners som återkopplade.

Sammanlagt valdes fem personer från olika verksamhetsområden ut för en fördjupande semi-strukturerad intervju. De verksamheter som var representerade i denna grupp utgjordes av både intressenter och potentiella arbetsgivare, som var mycket positiva till förstudien och i en förlängning realiserandet av Drakprojektet.

Intervjuerna bekräftade det som framgår i rapportens inledande bakgrund; det vill säga att det finns en stor efterfrågan på denna typ av initiativ i länet, hos både den aktuella målgruppen och de som arbetar nära denna. Intervjuerna gav vidare underlag för hur man kan nå målgruppen. Ur intervjuerna går att utläsa att Drakprojektet skulle vara ett välkommet komplement till exempelvis psykiatrisk vård eller den ofta utdragna handläggningstiden inom olika samhällstjänster.

4.1.2 Målgruppen

Mot bakgrund av intervjuerna var det tydligt att ett nära samarbete med olika regionala nätverk samt intresseföreningar är av stor vikt. Detta för att skapa synergieffekter mellan Drakprojektet, dess intressenter och samarbetspartners. Målgruppen ska kunna,

via sina redan etablerade kontakter inom exempelvis olika samhällstjänster, få tillgång till information om Drakprojektet. Intervjuerna visade vidare att målgruppen var mycket mer utbredd och hade större behov av denna typ av initiativ än vad man från projektets sida initialt hade kunnat föreställa sig. Vidare bekräftade intervjuerna att det största behovet finns hos de individer som är hemmahörande i länets mindre kommuner, även om ett tydligt behov finns hos individer hemmahörande i de större kommunerna också. Detta bekräftades också av sammansättningen av deltagarna i pilotstudiecirkeln.

Deltagarna själva ansåg att fler skulle få upp ögonen för projektet om information förmedlades från deras redan etablerade nätverk. Detta trots att merparten av deltagarna hade letat sig till projektet på eget initiativ.

4.2 Initiering, planering, genomförande och utvärdering av pilotstudiecirkeln

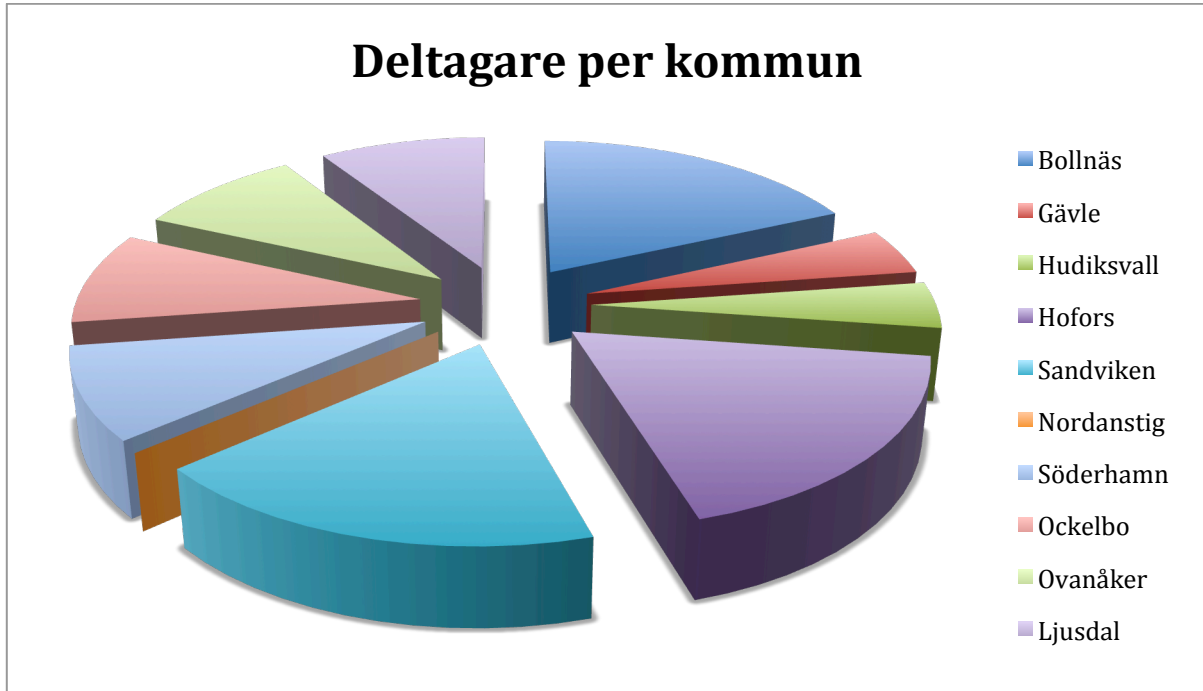
Sammanlagt deltog 14 personer i pilotstudiecirkeln, uppdelade på två grupper. Den ena gruppen fick arbeta utifrån en specifik modell och den andra gruppen fick arbeta utifrån en annan. Detta för att testa två olika pedagogiska metoder för att sedan jämföra vilka aspekter av de respektive uppläggen som fungerade bäst respektive mindre bra.

Inför kursstart fick deltagarna information om inloggning till webbsajten där pilotstudiecirkeln var förlagd. Där möttes deltagarna av ytterligare instruktioner samt en första "uppgift". Uppgifterna hade ett väldigt fritt upplägg i den ena gruppen, och i den ena gruppen var mer uppstyrd. Detta för att testa hur deltagarna exempelvis balanserade krav och kreativitet. Efter utfört uppdrag, som deltagarna hade en vecka på sig att genomföra, så diskuterades hur man tolkat uppgiften/uppdraget, vad som var bra respektive dåligt med uppgiften/uppdraget, vad man kunde lära av uppgiften/uppdraget, sig själv och av andra, samt var man ville att nästa veckas fokus skulle ligga.

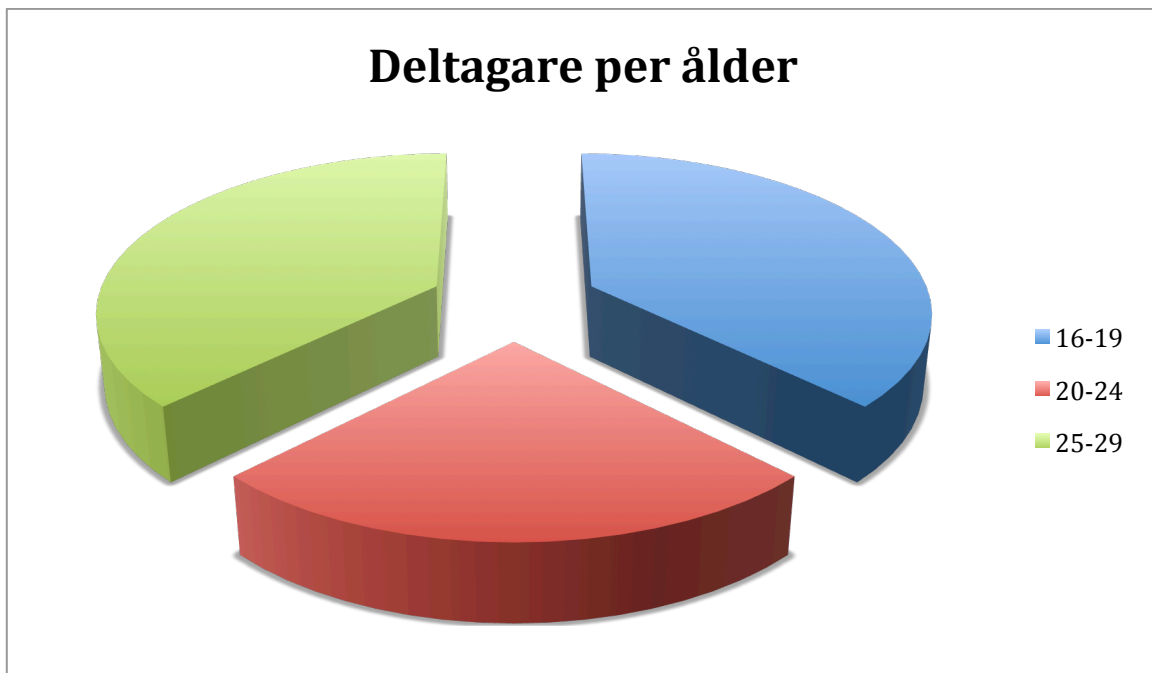
Båda grupper fick inledningsvis svara på olika frågor för att skapa ett statistiskt underlag för att förstå vilka som anmält sig till cirkeln.

Resultatet av detta underlag visade följande. Se figurer 1-5 nedan.

Figur 1

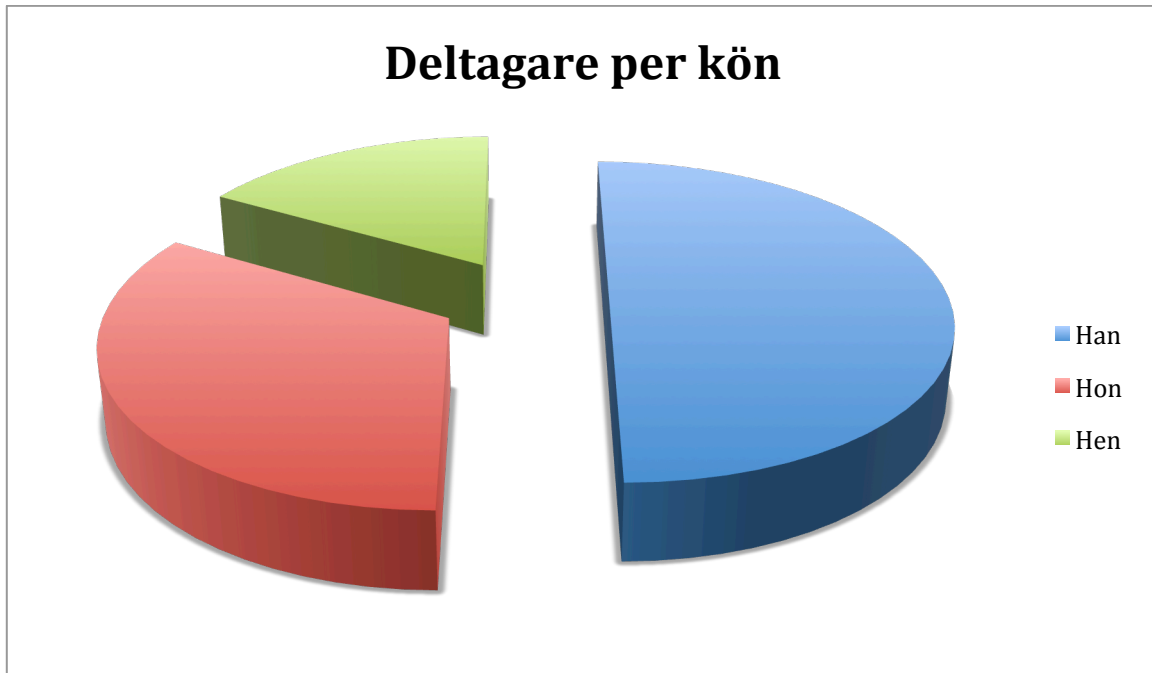

Figur 2

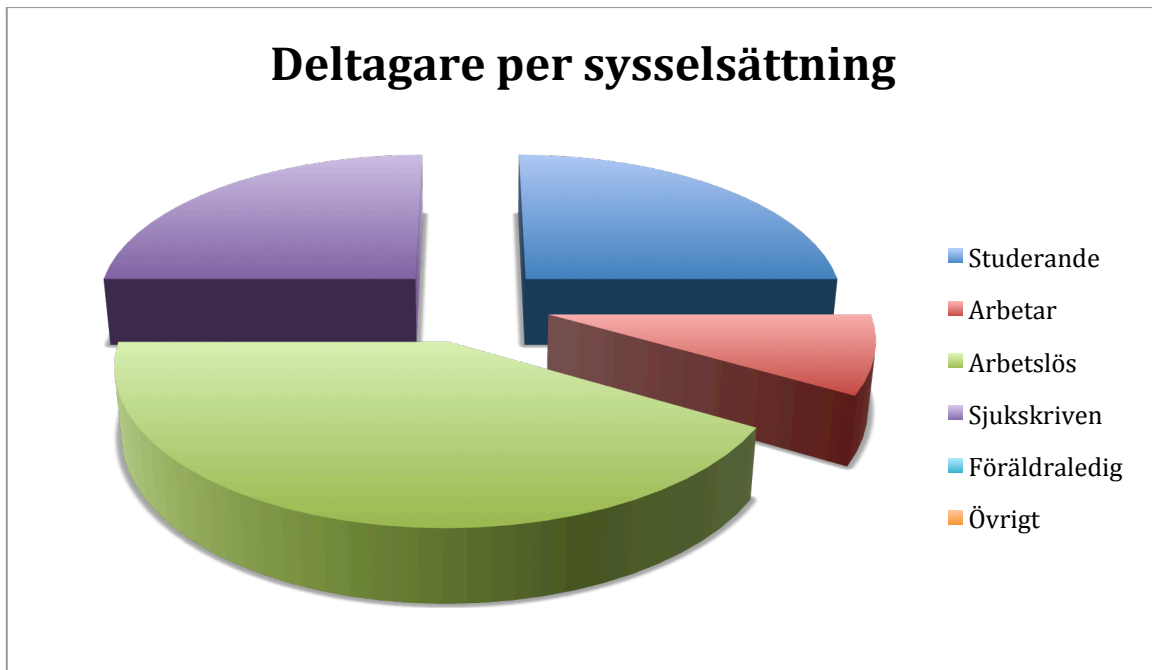

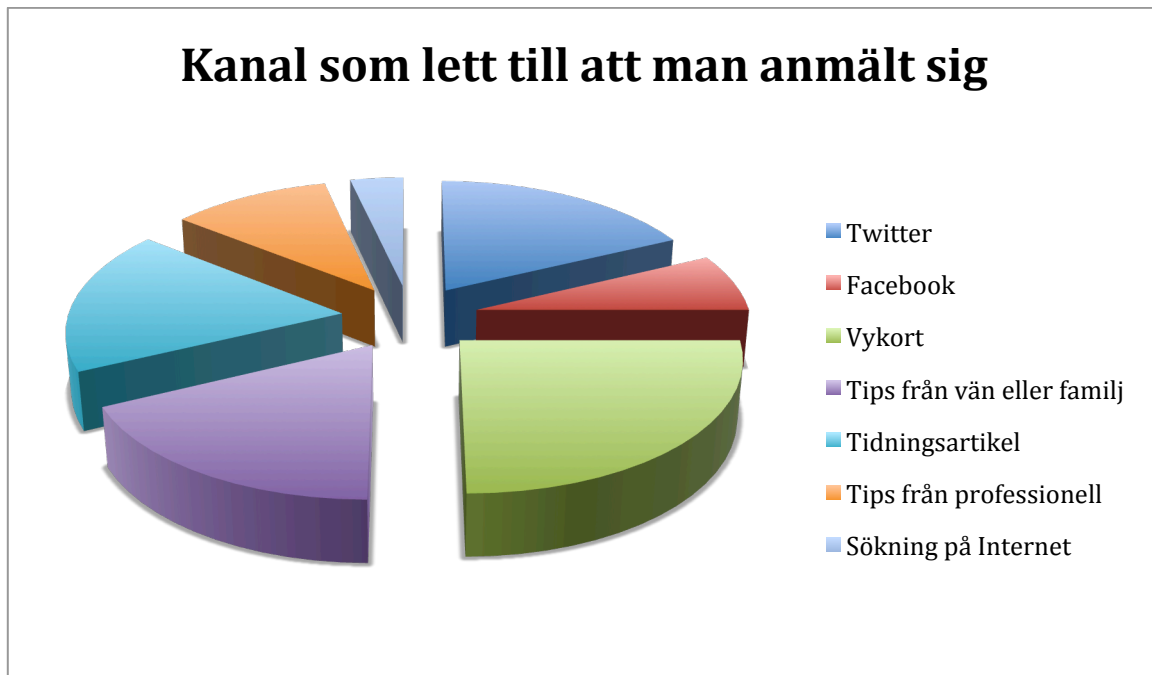
Figur 3

Figur 4

Figur 5

4.2.1 Utvärdering av pilotstudiecirkel

Utvärderingen visade att deltagarna var nöjda med bemötandet från både cirkelledaren och de andra deltagarna. Dock framhölls tydligt att den bloggstruktur som låg till grund för kommunikation i cirkeln var bristfällig och att utvecklingen av den digitala mötesplatsen var en stark förutsättning för att deltagarna skulle kunna tänka sig att fortsätta sitt engagemang i studiecirkelverksamheten. Stort intresse uttrycktes generellt för projektet som sådant och möjligheten att kunna vara med att utveckla metoden. Det som är extra positivt är att deltagarna uttryckte att de kände sig stärkta av studiecirkeln både genom de kulturorienterade uppgifterna och genom de sociala kontakter som etablerades i gruppen. Från ett flertal deltagare så efterfrågades dessutom möjligheten att träffa de andra deltagare även utanför cirkeln, som ett resultat av det förtroende som hade byggts upp dem emellan, det ökade upplevda välmående under studiecirkelns gång, samt nyfikenheten på den egna utvecklingen i relation till andra.

5. Analys

5.1 Målgruppsanalys

En målgruppsanalys genomfördes utifrån förstudiens resultat. Denna gjordes för att identifiera de olika deltagarna ur ett demografiskt perspektiv. Analysen utgör vidare ett underlag för det framtida arbetet att identifiera gruppens behov för att kunna möta dessa.

Mot den inledande bakgrunden och de redovisade resultaten kan man konstatera att de som deltog i pilotstudiecirkeln var unga vuxna, både kvinnor och män inom hela åldersspannet för definitionen, främst från länets mest utsatta kommuner vad det gäller arbetslöshet och sjukskrivningar. Vidare visar deltagarenkäten att deltagarna innehar stor digital kompetens; och kan benämnas "digitala infödingar". De använder smartphone/dator/läsplatta dagligen, samt har i stort sett obegränsad tillgång till internetuppkoppling dygnet runt. Deltagarna upplevs överlag som intresserade och ambitiösa, men anger att de behöver känna att upplägget inrymmer en viss mån av frivillighet och flexibilitet i upplägget, i och med att varje enskild deltagares mående ser olika ut vecka till vecka.

5.2 Omvärldsanalys - PEST

PEST står för **P**olitiska, **E**konomiska, **S**ociala och kulturella, samt **T**eknologiska faktorer. Analysen beskriver hur omvärldsfaktorerna nedan påverkar/kan påverka Drakprojektet.

5.2.1 Politiska faktorer

- Bildandet av *Samordningsförbund Gävleborg* i slutet av 2014. Denna form av samverkan mellan fyra myndigheter har dock varit möjlig sedan Lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser trädde i kraft den 1 januari 2004. Lagen gör det möjligt för Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommun och landsting/region att samverka finansiellt inom välfärds- och rehabiliteringsområdet. Ett samordningsförbund kan ses som en struktur för att få samverkan mellan myndigheterna att fungera över tid. Det innebär att verksamheten inte enbart bedrivs i form av tillfälliga projekt utan mer som en ordinarie samverkansverksamhet. Samordningsförbundens roll är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering som ger dem möjlighet att försörja sig själva. På individnivå verkar samordningsförbundet genom att finansiera insatser som bedrivs av de samverkande parterna. Insatserna syftar ofta till att samlokalisera, utveckla gemensamma metoder och

individ Anpassa insatser så att man når en ökad effektivitet.

Samordningsförbunden stödjer också aktivt aktiviteter som syftar till att få samarbetet mellan parterna att fungera mer effektivt. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att dess intressenter och potentiella samarbetspartners skapat ett samordnande nätverk vilket kan utgöra en mycket god kontaktyta för projekt.

- Bildandet av *Myndigheten för delaktighet* (1 maj 2014) som arbetar för att alla människor, oavsett funktionsförmåga ska kunna vara delaktiga i samhället. Myndighetens uppdrag styrs av regeringens mål och strategier för funktionshinderspolitiken. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att myndighetens uppdrag är mycket intressant i relation till projektet.
- Studieförbundens satsningar på unga som står långt från arbetsmarknaden. I Folkbildningsförbundets verksamhetsberättelse för 2014 så beskrivs fokusområdet som handlade om att belysa *studieförbundens satsningar för unga som står långt från arbetsmarknaden*. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att Sensus som huvudman för projektet, har en stark opinion i ryggen som stärker projektets aktualitet och betydelse.

”Budskapet för fokusområdet var att studieförbunden kan och vill göra mer för unga utan arbete. Studieförbundens arbetsmarknads-satsningar bygger på breda nätverk i föreningsliv och samhälle. Utgångspunkten är en människosyn som bygger på allas delaktighet. Med pedagogisk kompetens, flexibilitet och utgångspunkt i individens vilja till lärande lyckas studieförbunden ofta med att utgöra en brygga till praktik, arbete eller fortsatt utbildning. Folkbildningsförbundets arbete syftade till att öka den politiska förståelsen för studieförbundens potential på området.”¹⁷

- Den regionala utvecklingsstrategin, RUP: *Nya möjligheter*¹⁸ Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns en regional plan där projektets fokus och projektets målgrupp är prioriterad.

”Det övergripande målet för *Nya möjligheter* är:
Nya möjligheter för människors självförverkligande och aktiva bidrag till samhällsutvecklingen. Målet handlar om människan och dess betydelse för Gävleborgs utveckling. Regionen måste vara inkluderande i bemärkelsen att olika människors behov, villkor och förutsättningar tas tillvara.”

”Det råder ömsesidiga samband mellan hälsa, välfärd och tillväxt. För att göra ett samhälle attraktivt för människor att leva och bo i måste den sociala välfärden vara tillgänglig och hålla en hög, jämn och god kvalitet med jämställda och jämlika villkor i hela Gävleborg. Det förutsätter en social tjänsteutveckling där samverkan för individens behov står i centrum.”

¹⁷ http://studieforbunden.se/wp-content/files/VB_2014_____pdf

¹⁸

<http://gammal.regiongavleborg.se/download/18.2ac36b3713ef1aa32b880001158/RUS+2013+%283%29.pdf>

”Människor med funktionsnedsättning av olika slag ska ha möjlighet att utifrån sina olika villkor och förutsättningar delta i utbildning och andra utvecklingsinsatser som kan leda till arbete, egen försörjning och möjlighet att delta i samhällets utveckling. Här liksom inom integrations och mångfaldsområdet ska riktade insatser ges utifrån individuella behov och inte till en hel grupp.”

- I Region Gävleborg pågår flera pilotprojekt där patientgrupper provar *kultur på recept*. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns en politisk vilja och goda erfarenheter kring att driva projekt med fokus på hälsobringande effekter genom kultur i regionen.

”Att konst, musik och andra kulturyttringar kan ha en hälsobringande effekt är väl känt. Nu görs ett försök i Region Gävleborg att i organiserad form använda kultur som ett sätt att få människor med depressioner och andra psykiska besvär att bryta sin isolering, komma i gång med någon kulturell aktivitet och helt enkelt må bättre. Metoden kallas Kultur på recept och under våren har 13 personer i Gävle fått denna ordination av sin kurator eller psykolog. Deltagarna har varit uppdelade i två grupper. Den ena har haft sina aktiviteter på Länsmuseet i Gävle, den andra på Wij trädgårdar i Ockelbo.”¹⁹

”Förutom dessa två grupper pågår även ett pilotprojekt med ungdomar från barn- och ungdomspsykiatri i Hälsingland. De deltar i dansaktiviteter med Camilla Lucchesi som ledare i samarbete med Hudiksvalls kommun och Kulturskolan.”²⁰

”Syftet med projektet är att öka kunskapen om och öka användningen av kulturverksamhet inom vård och omsorg. Kultur på recept ska inte ses som uttryckande terapi som musik-, bild och dansterapi som har funnits i många år. Det ska i stället ses mer som en uppmuntran till aktiviteter som har terapeutiska effekter och en möjlighet att komma in i ett socialt sammanhang.”²¹

- *Region Gävleborgs kulturplan 2016-2018 (på remiss)* ²²där bland annat Kultur för integration, Digitaliseringens möjligheter och utmaningar, Kultur- hälsa och livskvalitet anges som några utvecklingsområden. Vidare anges bland annat det prioriterade Funktionshinder-perspektivet. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns en regional politisk plan för projektets målgrupp.

”Kulturen och konsten ska nå fler målgrupper och genom kulturen ska människor nå varandra. Kultur och konst kan som de regionala kulturpolitiska målen uttrycker det ”förklara, inkludera och skapa delaktighet i samhället”. Därför har kulturverksamheter goda möjligheter att bidra till integration.”

¹⁹ <http://www.gd.se/gastrikland/gavle/kultur-pa-recept-oppnar-dorrrar-mot-ett-friskare-liv>

²⁰ <http://www.regiongavleborg.se/Startsida/Nyheter/Kultur-for-bättre-halsa/>

²¹ <http://www.regiongavleborg.se/Startsida/Nyheter/Kultur-for-bättre-halsa/>

²² http://www.regiongavleborg.se/Global/Landstinget_A-0/Tillvaxt_och_regional_utveckling/kulturplangavleborg/150625_Kulturplan_Gavleborg_remis.pdf

”Genom webben kan transparens och en levande dialog kring exempelvis kulturfrågor skapas. Podcast, live-chattar eller andra forum är digitala redskap för möten mellan Gävleborgs invånare och olika aktörer som politiker, institutioner, kulturskapare.”

”Inom vården visar evidensbaserad forskning på kulturens positiva effekter exempelvis för att lindra psykisk ohälsa eller bidra till bättre läkande i samband med fysiska skador. Inom omsorgen för personer med funktionshinder används ibland kultur som medel för inkludering vilket ger positiva effekter på hälsa och livskvalitet.”

”Kultur, hälsa och livskvalitet är tvärsektoriella områden där bred samverkan är nödvändig för att uppnå goda resultat. För ett långsiktigt fördjupat arbete är det värdefullt om kompetensen inom detta område ökar även hos det utvidgade förmedlande ledet som exempelvis arbetsförmedling, socialtjänst och försäkringskassa.”

”Den nationella funktionshinderspolicen syftar till att skapa ett samhälle som är utformat så att människor med funktionsnedsättning ska vara fullt delaktiga i samhällslivet. Därför beslutade regeringen 2016 att möjligheten för personer med funktionsnedsättning att delta i kulturlivet ska förbättras. De regionala kulturverksamheterna ska vara offensiva i arbetet med att tillgängliggöra länets kulturliv för personer med funktionshinder. De regionala kulturinstitutionerna har handlingsplaner för ökad tillgänglighet.”

- Region Gävleborgs enkät *LUPP* - lokal uppföljning av ungdomspolitiken, som ger mycket information och kunskap om unga i länet. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att länets unga och deras åsikter och situation bedöms som viktiga.

”Ska ses som ett verktyg för oss att följa upp och utveckla den lokala och regionala ungdomspolitiken. Nu presenterar vi resultatet för hela länet. I rapporten finns den samlade bilden för årskurs åtta, årskurs två på gymnasiet samt gruppen unga vuxna, 19-25 år. LUPP står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken. Hösten 2013 genomfördes i Gävleborg en enkät i årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet samt bland gruppen unga vuxna, 19-25 år. Frågorna handlade bland annat om arbete, skola, fritid och hur unga i Gävleborgs län ser på framtiden.”²³

- Den ständigt aktuella diskussionen kring *Aktivitetsersättning* i relation till målgruppens behov. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns en ständigt aktuell diskussion om unga vuxnas försörjning och livsvillkor.

”Aktivitetsersättning är en ersättning för personer mellan 19 och 29 som inte kommer att kunna arbeta heltid på grund av sjukdom, skada eller funktionsnedsättning under minst ett år.”²⁴

23

<http://gammal.regiongavleborg.se/download/18.3ff7f3d6140e3c21101800027062/Regional+rapport+Gävleborg.pdf>

24

https://www.forsakringskassan.se/wps/portal/privatpers/sjuk/anstalld_ny/stadigvarande_18_29/om_aktivitetsersattning

Exempelvis kan man i en artikel i Dagens Juridik från maj 2015 så läsa följande kritik från Riksrevisionen

”Riksrevisionen slår i granskningen fast att systemet med aktivitetsersättning för unga med funktionsnedsättning inte är effektivt för att aktivera denna grupp, som idag omfattar cirka 30 000 personer. Granskningen visar också att insatser såsom Arbetsförmedlingens arbetslivsinriktade rehabilitering eller de aktiviteter som Försäkringskassan beviljar särskild ersättning för inte möter dessa personers behov. Riksrevisionen varnar för att många med aktivitetsersättning riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden, att få låga inkomster hela livet och låg ålderspension. Idag går ungefär sex av tio vidare till sjukersättning när de fyller 30 år. I granskningen konstateras att många i gruppen inte klarar av att studera på heltid, men om de studerar på deltid försvinner rätten till hela ersättningen. Riksrevisionens menar att detta skapar en inlåsnings effekt. Den som har aktivitetsersättning tjänar inte heller på att söka arbete eftersom nettotinkomsten, om man även har bostadstillägg, kan minska med en fjärdedel om han eller hon skriver in sig vid Arbetsförmedlingen. Det är viktigt att staten effektiviserar systemet med aktivitetsersättning så att fler unga får chansen att gå vidare till jobb eller utbildning. Det är allvarligt att så många unga riskerar att hamna utanför arbetsmarknaden, det innebär stora kostnader på lång sikt både för den enskilde och samhället, säger riksrevisor Margareta Åberg. I granskningen konstateras också att Försäkringskassan har svårt att genomföra uppdraget att samordna insatserna för unga med aktivitetsersättning, bland annat eftersom handläggarna har begränsat med tid att lägga på varje person. Det innebär också att de inte hinner se till att insatserna sätts in och om det har satts in insatser, följa upp hur dessa går.”²⁵

5.2.2 Ekonomiska faktorer

- Att det finns många bidragsgivande aktörer; till exempel från Kulturbryggan, Arvsfonden, Region Gävleborg, MUCF (f.d. Ungdomsstyrelsen), PostkodLotteriets Kulturstiftelse, samt Skandia – idéer för livet. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns tillbörliga medel att söka, vilket ökar chanserna för att realisera projekt på ett framgångsrikt sätt.

5.2.3 Sociala och kulturella faktorer

- I och med att både unga med psykiska funktionshinder och unga i arbetslöshet är två stora grupper i samhället så speglas detta även i olika samtida kulturella och sociala uttryck. Till exempel kan nämnas både inhemska och utländska teaterpjäser, spelfilm, TV-serier, konstverk. Detta gynnar Drakprojektet på så vis att målgruppen, dess utmaningar och möjligheter, är synlig inom populärkulturen.
- Att initiativ tas för att öka kunskapen om och minska stigmatiseringen av unga med psykiska funktionsnedsättningar, till exempel NSPH:s projekt *Hjärnkoll* ²⁶.

²⁵ <http://www.dagensjuridik.se/2015/05/aktivitetsersattning-skapar-inlasningseffekt-riksrevisionen-kritisk-till-systemet>

²⁶ <http://www.nsph.se/hjarnkoll/>

Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att det finns en tydlig opinion kring att synliggöra stigmat och problematisera utsattheten kring människor med social ångest av olika slag.

”Att vara utsatt för diskriminering gör att människor också kan hindra sig själva från att söka hjälp, vara sociala och stanna i arbete. På så sätt blir många ännu sjukare. Helt i onödan.”

5.2.4 Teknologiska faktorer

- Uppmärksammade initiativ som exempelvis det årligt återkommande eventet *Get Online Week* som arrangeras av Digidelnätverket genom Föreningen Sambruk, påvisar aktualiteten i att nyttja internet som ett verktyg för demokrati, lärande och samhällsutveckling. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att projektets fokus ligger på just detta.
- Flera organisationer och myndigheter jobbar med frågor som rör vikten av digital delaktighet, till exempel Folkbildningsförbundet, Stiftelsen .SE, Sambruk, Myndigheten för delaktighet, SeniorNet, Sveriges Länsbibliotekarier (SLB), IT & Telekomföretagen, Folkbildningsrådet, Kungliga biblioteket (KB), Digital Champion, Svensk Biblioteksforening, SKL, och Statens Medieråd, för att nämna några viktiga aktörer. Detta gynnar Drakprojektet i den mening att delaktighetsfrågor är prioriterade bland många av dess intressenter som återfinns i denna grupp.
- UX (User Experience) är ett område under stor utveckling när det kommer till att sätta internets brukare i centrum. Detta gynnar Drakprojektet i den meningen att användarupplevelsen är en central del i utvecklandet av projektets digitala plattform.

6. Slutsats och rekommendation

6.1 Slutsats

Målet med förstudien är uppnått och dess syfte är besvarat. Den sammanfattande slutsatsen utifrån måluppfyllelsen är att Drakprojektet är en välkommen angelägenhet i länet från både målgrupp, intressenter och potentiella. De personer och verksamheter som projektsamordnaren interagerade med var enkom positiva till förstudien och ville gärna se Drakprojektet realiserat.

6.2 Rekommendation

Den sammanställda rekommendationen utifrån analysen och de slutsatser som dragits ovan, består i följande

Rekrytering och resurser

Förstudien visade att arbetet med att leda och administrera ett projekt av denna karaktär, samt att driva en studiecirkel för denna målgrupp via nätet, är mycket *resurskrävande*. Därför så är väl tilltagna resurser gällande personal inom ledning och administration av mycket stor vikt.

- Att anställa två projektmedarbetare; en projektledare på 100 % och en cirkelledare på 50 %, med ett tidsbegränsat förordnande på tre år. Arbetsgivare är Sensus Uppsala-Härnösand.
- Projektledare bör ha kompetens inom processledning och kvalitetsarbete
- Cirkelledaren bör ha kompetens inom kulturpedagogik och ha intresse av folkbildning och metodutveckling

Projekt- och processledning

- Att utveckla metoden ytterligare genom att använda verktyg för agil projektledning
- Att i det integrerade processarbetet använda sig av beprövad processledningsmetodik från kvalitetsutvecklingsområdet
- Att arbeta med styrkebaserad förändring

Samverkan

- Att under projektets paraply skapa ett reellt och aktivt nätverk med representanter för olika samhällstjänster och ideella organisationer, samt representanter för målgruppen
- Att utifrån detta nätverk rekrytera nyckelpersoner till en referensgrupp vars uppgift är att agera bollplank till projektledaren

Studiecirkelverksamheten

- Att arbeta fram ett studiecirkelsmaterial särskilt anpassat för målgruppen
- Att ta fram en skräddarsydd teknisk plattform som
  - uppfyller olika säkerhetsaspekter för att bevaka deltagarnas integritet
  - skapar utrymme för deltagarnas kreativitet och kreativa utveckling
  - är användarvänlig för både deltagare och administratör
  - innehåller funktioner för kontinuerlig utvärdering
  - ger utrymme för interaktion mellan deltagare, och mellan deltagare och cirkelledare
  - innefattar lösningar som stödjer olika typer av medieformat; för att underlätta till exempel presentationer, bild- och videovisning

Målgruppen

- Att fördjupa arbetet med att ta fram en struktur, systematik och strategi för att undersöka målgruppens behov och önskemål
- Att i hela projektet låta målgruppens behov och önskemål stå i centrum för utvecklingsprocessen
- Att inom målgruppen identifiera potentiella ambassadörer för Drakprojektet
- Att göra målgruppens behov och önskemål kända även utanför projektet

Marknadsföring

- Att fördjupa och långsiktiggöra det strategiska marknadsföringsarbetet gentemot målgrupp, intressenter, potentiell samarbetspartners och övriga aktörer, både på kommunal, regional och nationell nivå

Utvärdering, mätning och förbättring

- Att nära målgrupp, intressenter och samarbetspartners aktivt arbeta med PDSA-cykeln för ständig förbättring
- Att använda mätverktyg från kundorienterad verksamhetsutveckling
- Att ta mäta både kvantitativa och kvalitativa värden
- Att arrangera en avslutande rikskonferens med fokus på Drakprojektet där resultat och lärdomar presenteras. Inbjudna föredragshållare, till exempel projektets målgruppsambassadörer, forskare, myndigheter, organisationer, experter inom rehabiliteringspedagogik med flera berör olika aspekter av projektets fokusområden.
- Att bjuda in målgrupp, intressenter, samarbetspartners; till exempel civilsamhälle, myndigheter, kommuner och ideella organisationer, för kunskapsförmedling, nätverkande och erfarenhetsutbyte.

7. Framtiden

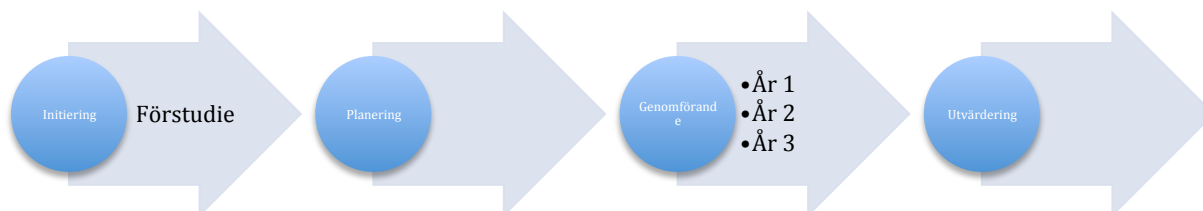
7.1 Projektplan

Drakprojektet ligger i startgroparna för att vara ett innovativt folkbildningsprojekt i Gävleborgs län. Projektet utmanar och kompletterar sättet vi ser på traditionella studiecirkelar; det nyskapande upplägget faciliterar hälsofrämjande aktiviteter med hjälp av modern teknik, och är skraddarsytt för den aktuella målgruppen - unga vuxna som av olika anledningar drar sig undan sociala sammanhang. Drakprojektet syftar till att uppmuntra social gemenskap och digital delaktighet. Metoden är processinriktad och utforskande, och stöds av ett utpräglat kvalitetstänk med fokus på ständig förbättring och gemensamt lärande.

Mot bakgrund av denna förstudie så beräknas Drakprojektet, under hösten 2015, att startas upp "på riktigt" och därmed gå in i nästa fas - planeringsfasen. I detta läge är

projektet beroende av att sökt projektmedel beviljas för att säkerställa projektets genomförande och kvalitetssäkring.

Därefter beräknas Drakprojektet gå in i en två år lång genomförandefas, följt av ett halvårs utvärderingsfas. Totalt kommer projektet pågå i tre år; med start hösten 2015 och slut hösten 2018.

Initieringsfas: januari-juni 2015	Planeringsfas juli-september 2015	År 1 Genomförandefas steg 1: oktober 2015- september 2016	År 2 Genomförandefas steg 2: oktober 2015- september 2016	År 3 Genomförandefas steg 3: oktober 2015- april 2016	Utvärderingsfas/ fortsättning: maj 2018- augusti 2018
Förstudie Produktion av förstudierapport, samt populärversion av denna	Produktion av projektansökan Ansökan om projektmedel	PENG-analys SWOT-analys Rekrytering av projektledare och cirkelledare Halvårsvisa utvärderingar	Utveckling av metod och digital plattform Marknadsföring Initiering av studiecirkelverk samheten Halvårsvisa utvärderingar	Fortsatt arbete från år 2 Planering av konferens Genomförande av konferens april 2018 Halvårsvisa utvärderingar	Sammanställning av projektrapport (inklusive slututvärdering), samt distribution av populärversion av denna Diskussion kring Drakprojektet och modellens fortsättning Kunskapspridning

Kontakt

Maria Dahlström

Projektsamordnare, Sensus region Uppsala-Härnösand

E-post: maria.dahlstrom@sensus.se

Bodil Larsson Frånlund

Enhetschef, Sensus region Uppsala-Härnösand

E-post: bodil.larsson.franlund@sensus.se